

Tematický plán přednášek

1. co je sociologie

- předmět zkoumání sociologie
- sociologie ve vztahu k jiným vědám: sociologie a jiné sociální vědy; sociální a přírodní vědy
- objekt zkoumání v sociologii: Weber, Durkheim
- princip nehodnotící sociologie

2. vznik sociologie

- společensko-historické okolnosti vzniku sociologie: tradiční vs. moderní společnost
- koncept dělby práce v sociálních vědách
- industrializace
- vznik kapitalismu – sociologické vysvětlení (Polanyi)
- proces racionalizace
- klasikové sociologie

3. základní teoretické přístupy v sociologii

- makroperspektiva a mikroperspektiva v sociologii
- základní paradigmaty: teorie konsensu, teorie konfliktu, symbolický interakcionismus (východiska, teorie, představitelé)

4. kultura jako způsob řešení problémů přežití společnosti

- člověk a sociální determinace
- pojmy: instituce, normy, hodnoty, socializace, symboly, významy, sociální kontrola, sankce, etnocentrismus, kulturní relativismus
- základní kulturní procesy
- komunikace jako základ lidské kultury
- typy symbolické komunikace
- moderní společnost a socializace
- sociální deviace

5. společenská organizace

- sociální skupiny (formální, neformální...)
- sociální instituce a sociální organizace
- racionalizace společenská organizace
- byrokracie: specifický typ formální organizace
- vzory sociální interakce v organizacích
- nové trendy v řízení organizace

6. sociální stratifikace

- stratifikace a diferenciací: vnitřní rozdělení společnosti
- sociologické vysvětlení nerovnosti
- stratifikační činitele
- sociální mobilita
- sociální status
- ekonomický, kulturní a sociální kapitál
- základní stratifikační teorie
- prestiž povolání
- chudoba jako sociální problém, reprodukce sociálních nevýhod

7. rodina jako základní sociální instituce

- vývojové trendy rodiny a proces modernizace
- změny v ekonomické funkci rodiny
- partnerské a rodičovské role (minulost a současnost)
- význam ekonomického a kulturního kapitálu při výběru partnera
- odvrácená tvář rodiny, násilí v rodině

8. sociologický výzkum – metody a techniky I (kvantitativní metody)

- představení kvantitativních metod
- předpoklady kvantitativního šetření
- standardizace, validita a reliabilita
- populace a vzorek – výběr vzorku
- operacionalizace, indikátor, typy znaků
- techniky: přímé pozorování, rozhovor, dotazník, analýza dokumentů
- výhody a nevýhody rozhovoru a dotazníku
- zásady tvorby dotazníku
- typy zkrácení

9. sociologický výzkum – metody a techniky II (kvalitativní metody)

- představení kvalitativních metod a jejich specifika
- techniky
- způsoby zápisu a zpracování
- zakotvená teorie
- kvantitativní vs. kvalitativní metody

10. historické proměny kapitalismu a jeho současné rozpory

- nejnovější vývojové trendy hospodářsky rozvinutých společností
- zdroje nestability a napětí v současných západních společnostech od počátku 70.let
- masová společnost a její charakteristika
- provázanost a rozštěpenost ekonomických, sociálních a politických institucí v současných západních společnostech
- sociologické aspekty tržních vztahů

11. masová komunikace a společnost sítí

- počátky masové komunikace
- noviny, rozhlas, televize, internet
- sítě a společnost
- teorie masové komunikace
- média a manipulace

12. sociologie a ekologie

- člověk a prostředí
- modernizace a prostředí (urbanizace, průmysl...) – idea pokroku a nezamýšlené důsledky moderního vývoje
- ohrožení životního prostředí
- společnost rizika
- životní prostředí jako sociologický problém

13. současné globální trendy a jejich důsledky

- společnost a změna

- sociologické aspekty globálního hospodářského vývoje: světová globalizace, světový populační vývoj, multikulturalismus
- alterglobalizační hnutí